

KRONIKK

Uni Arge
journalistur

Práta vit útvarpsmiðilin um koll?

Flestu sendingar í almenna útvarpinum byggja á tos og eru at kalla líka. Fólk tosa og tosa, og næstan ongin skrifar nakað til miðilin longur. Grundleggjandi journalistisk amboð høvdu munað væl í yvirskipaðu tilrættisleggingini til tess at geva sendiflatuni meira fakligan skarpleika og fjølbroytni. Hetta er eitt íkast í public service-kjakið ætlað til uppbyggingar

»Hetta er snakk á skrift, og eg tími ikki at brúka tíð upp á snakk!«

Dómurin var eirindaleysur hjá lektaranum á journalistháskúlanum, tá ein næmingur á Oluf Palmes Alle í Árhús hevði latið honum ein tekst, sum var so orðaríkur, at hann mundi fingið propp.

Soleiðis var lagið har á skúlanum, tá næmingarnir fingi vegleiðing. Onki varð ballað inn. Var avrikið ikki nóg gott, skuldi tað gerast umaftur, tí óhvøss meðalvøra varð ikki góðtíkin.

Síðan Facebook vann seg fram fyri 7-8 árum síðan, er snakk á skrift vordið dagligur kostur í okkara tilveru. Vit sussa áhaldandi á knappaborðinum, ofta við góðum skili, men mangan eisini um onki.

Samskiptishátturin á Facebook ávirkaði skjótt almenna útvarpið, eins og nærvørpini gjørdi tað um aldarskiptið. Uppaftur meira fór at verða tosað um leyst og fast, og næstan onki verður nú skrivað, tvs. gjølla umhugsað.

Prát oman á prát

Konseptmenningin tykist eisini lutvíst at vera stæðgað upp. Síðan sendingin »Spyr bara« fekk trý fólk at kjakast um ymisk evnir í trý korter fyri 15 árum síðan, eru flestu útvarpssendingar farnar at gera tað sama.

Í sendingini »Also« tosa trý fólk um ymisk gerandismál í 45 minuttir. Í »Kvørnini« tosa trý fólk um tónleik í 50 minuttir. Í nýggja »Breddanum« tosa trý fólk um trý aktuall mál í trý korter.

Í »Góðan morgun Føroyar« tosa vertir sínámillum og við fólk um alskyns mál í tveir og ein hálvan tíma hvønn gerandisdag. Í »Víkuskiftið« friggjadag gera vertirnir tað sama í tveir tímar. Í »Afturáftur« tosar verturin við gestavert um aktuall mál í ein knappan tíma.

Í »Surk« leygardag tosa vertirnir sínámillum og við fólk kring landið

í trýggjar tímar. Í »Tórði á túri« fer verturin avstað í bili at tosa við fólk í ein knappan tíma, men á staðnum hjá fólki, og tað gevur fitt av lívi. Mentanarprátini eru eisini fleiri.

Í øðrum sendingum, sum eru samrøðusendingar, verður sjálvandi eisini tosað, tí talan er um samrøður. Men veruleikin er, at næstan allar sendingar byggja á tos. Sent og endursent tos. »Radarin« er eitt undantak.

Spurningurin er, hví so er vordið. Sjálvandi kann ein orsök vera, at skjótari er at tosa leysliga enn at skriva. Ein onnur orsök kann vera, at avgjørt er at demokratisera útvarpsmiðilin meira og gera hann gerandisligan við tosi.

Men at tosa kann gerast so gerandisligt, at ov fáar innihaldsligar opinberingar verða at heinta í sendingunum. Hon meinir hatta, og hann meinir hitt. Um alt og onki. Í øllum sendingum. Eitt meiningstýranni floymir úr útvarpslurtinum. Sum á Facebook.

Í hesum meldrinum kunnu konseptmenning, fjøltáttaðir útvarpstættir, sum hava riggað væl fyrr, og evnini hjá fólki at skriva vanligar journalistiskar frásagnir til útvarp fara fyri bakka. Tí útvarp gjørdist snakk.

Journalistikkur krevst

Eitt kommersielt útvarp, sum litla og onga manning hevur, kann loyva sær at byggja sendingar á prát. Men Kringvarpið eigur fakliga at stíla hægri í einum fittum parti av skránni.

Journalistikkur er ikki bara tíðindir, sum fleiri halda. Journalistikkur er eisini góðar sendingar við søguligum evnum, at miðla grundleggjandi vitan í samfelagnum og at viðgera og perspektivera rák í tíðini heima sum uttanlands. Grundleggjandi og umhugsað.

Journalistikkur er at kaga niður í okkara fjølbroyttu og torgreiddu tilveru og gera hugtakandi

frásagnir um sálarkvøl, barnagarðsbørn, heimarøkt, ungdomsdreyrar og arbeidslív. Úti hjá fólki í samfelagnum. Beinrakið og viðkomandi.

Journalistikkur er at kava niður í rúgvuna av bókum, frágreiðingum og ritgerðum, sum koma út, skriva samanfatandi tekstir um, hvat stendur í teimum, og á tann hátt geva innihaldinum lív og relevans. Í væl skipaðum sendirøðum t.d.

Journalistikkur er væl ment frásagnar- og skrivikynstur, sum kann vera móttakarum til fyrmyndar, hvat málburði og stíli viðvíkur. Hetta er eitt týðandi amboð, sum munar. Eisini í útvørpum. Tað er ikki av ongum, at málnýtsla og frásagnarkynstur eru á tímatalvuni á journalistiskúlum.

Journalistikkur er støðugt at vera nýhugsandi og menna konsept til sendingar, sum kunnu skapa undran, forvitni og íblástur. Hetta krevur fakligt yvirlit og innlit, og tað krevur uppfinnsemi.

Poengini í sussinum

Samdøgrið er 24 tímar, og gjørdi ongin nakra sending, var tøgrið í útvørpunum alt samdøgrið. Tíbetur verður nógv avrikað hvønn dag, tí dugnalig og roynd útvarpsfólk dríva á at skapa nýtt tilfar, sum ofta er upplýsandi og viðkomandi. Men rúm er fyri batum.

Til tess krevst, at grundleggjandi journalistiskar dygdir og amboð verða sett í hásæti í yvirskipaðu tilrættisleggingini, so hon fakliga verður miðvisari og meira fjáttáttáð.

Dokumentarsendingar í sjónvarpinum byggja ofta á væl frágjngnar frásagnir. Har gongur ein útvarpsmaður á odda við tí mesta og besta. Meðan hetta hendir, verður tosað og tosað í útvørpunum.

Tað var hetta, sum lektarin á journalistháskúlanum meinti, tá hann segði við næmingin, at hann tímdi ikki at leita eftir poengunum í hansara sussi. Tey skuldi næmingurin sjálvur finna, áðrenn hann skrivaði til onnur.

Við hesum vildi lektarin siga, at journalistikkur er at vinkla og skerpa – ikki at breiðka og káma. Alt er ein vinkling, um so talan er um tíðindir, samrøður, konsept, frásagnir ella umrøður.

Ongantið hevur so stórir tørvur verið á journalistiskum skarpleika sum í okkara snakkandi tíð. Tað eigur Kringvarpið at hava í huga, nú nýggjur public service-sáttmáli skal undirskrivað, tí almenni loftmiðilin hevur milliónirnar til at ganga á odda fakliga.

Væl skorin konsept við væl viðgjørdum innihaldi geva sendingum týðiligan samleika, og eru tilíkar sendingar á skránni, seta tey flestu kross í kalendaran fyri at hoyra tær. Við spenningi. So kann so mangt vera aftrat, m.a. upplýsandi og undirhaldandi tos og kjak.

Sum nú er loypur tað mesta tíverri saman.